

การจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 บนฐานโรงเรียนสุขภาวะ Education in 21st century based on learning healthy

สะอาด ศรีวรรณ¹ และรศ.ดร.ยุภาพร ยูภาศ²

Sa-ard Sriwan¹ and Assoc. Prof. Dr.Yupaporn Yupas²

บทคัดย่อ

โลกในยุคปัจจุบันเป็นยุคโลกาภิวัตน์ (Globalization) ที่มีความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็วทางด้านเทคโนโลยี สารสนเทศ (Information Technology) เมื่อต้องเผชิญหน้ากับปัญหาท้าทายต่างๆ ที่รออยู่ในอนาคต มนุษย์มองเห็นคุณค่าอันเกื้อหนุนของการศึกษา เพื่อนำไปสู่การมีชีวิตที่ดีขึ้นในศตวรรษใหม่โรงเรียนสุขภาวะ คือ โรงเรียนที่มีรูปแบบกระบวนการบริหารจัดการใหม่ ที่ยึดเอาสุขภาวะเป็นตัวตั้ง เพื่อให้ผู้เรียนเป็นสุข องค์กรเป็นสุข สภาพแวดล้อมเป็นสุข ครอบครัวเป็นสุข และชุมชนเป็นสุข ทั้งในมิติของกาย ใจ สังคมและจิตวิญญาณ มีวิถีที่เชื่อมโยงและสัมพันธ์กันในตัวมนุษย์และสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทั้งกายภาพและสังคม และมีความสามารถรับมือความท้าทายและการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ได้

คำสำคัญ : การจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนสุขภาวะ

¹ผู้อำนวยการโรงเรียนพัฒนาสามัคคี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำนาจเจริญ

²อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ABSTRACT

In this age of globalization rapidly growing information technology. To face the challenges that await in the future. Human studies of twenty appreciate. To lead to a better life in the new century. School health has formed the new administration to take a health setting. Blessed organizations Blessed environment happy family Community health and happiness took a set. Both in terms of physical, mental, social and spiritual. There is a way to connect and relate to the human relationship with the environment, both physical and social and the ability to cope with challenges and changes in the 21st century.

Keywords : Education in the 21st ,Century School Health.

บทนำ

โลกในยุคปัจจุบันเป็นยุคโลกาภิวัตน์ (Globalization) ที่มีความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็วทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology) เมื่อต้องเผชิญหน้ากับปัญหาท้าทายต่างๆ ที่รออยู่ในอนาคต มนุษย์มองเห็นคุณค่าอันเกื้อหนุนของการศึกษา เพื่อนำไปสู่การมีชีวิตที่ดีขึ้นในศตวรรษใหม่ ในวงการศึกษาคความก้าวหน้าของเทคโนโลยีดังกล่าว ก่อให้เกิดปัญหาการเผชิญกับข้อมูลมหาศาล ซึ่งไม่สามารถจัดการกับข้อมูลเหล่านั้นและใช้ข้อมูลเหล่านั้นให้เกิดประโยชน์ได้ การเปลี่ยนแปลงและปัญหาชุดใหม่ที่เกิดขึ้นนี้ทำให้มนุษย์จำเป็นต้องปรับตัวเพื่อการดำรงอยู่อย่างมีคุณภาพ จึงทำให้เกิดความจำเป็นในการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ใหม่และทักษะชีวิตชุดใหม่ (ทศนา แซมมณี , 2555)¹ อีกทั้งปัจจุบันมนุษย์อยู่ในโลกาภิวัตน์ที่ไม่มีความแน่นอน ทักษะเดิมๆ ที่มนุษย์มีและใช้ได้ผลในโลกยุคก่อนๆ ไม่สามารถใช้ได้ผลในยุคปัจจุบันและอนาคตมนุษย์ต้องเรียนรู้ทักษะใหม่เพื่อความอยู่รอดในสังคม (Martin, 2010)² การรับรู้ถึงความเปลี่ยนแปลงและความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาทักษะใหม่ๆ ที่จำเป็นสำหรับการเรียนรู้และการดำรงชีวิต

ในศตวรรษที่ 21 เป็นการเรียกร้องให้เตรียมความพร้อมพลเมืองสำหรับศตวรรษที่ 21 เพื่อสะท้อนความเป็นไปได้ในด้านต่างๆ ของการเรียนรู้ที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 (Bellanca & Brandt, 2010 อ้างถึงใน ทิศนา แคมมณี, 2555)³ จากสภาวะการณ์ของสังคมที่เปลี่ยนแปลงและพัฒนาอย่างต่อเนื่องที่เกิดขึ้นในศตวรรษที่ 21 การกำหนดยุทธศาสตร์และการสร้างความพร้อมที่จะรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ทำให้หลายประเทศอาทิสหรัฐอเมริกา ฟินแลนด์ นิวซีแลนด์ สหราชอาณาจักร เกาหลีใต้ จีน เวียดนาม รวมถึงไทย มีมาตรการปฏิรูปการศึกษา เพื่อเตรียมการเสริมศักยภาพของประชาชนทั้งด้านทักษะความรู้ ทักษะคิด ค่านิยม (วิทยากร เชียงกูล, 2552.)⁴ การจัดการเรียนรู้โรงเรียนสุขภาวะ เป็นวิธีการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ดร.ประวิต เอราวรรณ์ ได้กล่าวถึงสุขภาวะและโรงเรียนสุขภาวะไว้ดังนี้ (ประวิต เอราวรรณ์, 2560)⁵ สุขภาวะ หมายถึง ภาวะแห่งความสุขอันสมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย ทางใจ ทางจิต และทางสังคมของคน ซึ่งประกอบด้วย การมีสุขภาวะทางร่างกาย คือ การที่เราสามารถทำงานและดำรงชีวิตอยู่ได้ตามควรแก่อายุและควรแก่อัตภาพ การมีสุขภาวะทางใจ คือ การที่เรามีอารมณ์และความรู้สึกที่รื่นรมย์ ยินดี และเป็นสุข ไม่เครียดกังวล มีสติสัมปชัญญะและความคิดตามควรแก่อายุ แก่อัตภาพ และสภาพแวดล้อมที่เป็นอยู่ การมีสุขภาวะทางจิต คือ การที่เรามีความสุขที่เกิดจากการเข้าใจธรรมชาติ เข้าใจความจริงแห่งชีวิตและสรรพสิ่ง จนเกิดความรอบรู้ และมีความรัก ความปรารถนาให้สรรพสิ่งมีความสุข และการมีสุขภาวะทางสังคม คือ ความสามารถในการอยู่ร่วมกับคนอื่นและสิ่งแวดล้อมในสังคมของตนได้อย่างมีความสุข มีน้ำใจ ปฏิบัติตามกติกาที่ได้ร่วมกันวางไว้ มีความเอาใจใส่ มีน้ำใจ ให้อภัย เอื้ออาทร และมีความอดทนต่อการอยู่ร่วมกัน ทำให้มนุษย์เกิดความสุขที่แท้จริงและยั่งยืนโรงเรียนสุขภาวะ คือ โรงเรียนที่มีรูปแบบกระบวนการบริหารจัดการใหม่ ที่ยึดเอาสุขภาวะเป็นตัวตั้ง เพื่อให้ผู้เรียนเป็นสุข องค์กรเป็นสุข สภาพแวดล้อมเป็นสุข ครอบครัวเป็นสุข และชุมชนเป็นสุข ทั้งในมิติของกาย ใจ สังคมและจิตวิญญาณ มีวิถีที่เชื่อมโยงและสัมพันธ์กันในตัวมนุษย์และสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทั้งกายภาพและสังคม และมีความสามารถรับมือความท้าทายและการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ได้

เนื้อหา

การนำเสนอบทความทางวิชาการเรื่องการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 บนฐานโรงเรียนเรียนสู่ภาวะ ผู้เขียนได้กล่าวถึงการจัดการศึกษาของประเทศต่างๆ เพื่อเป็นแสดงให้เห็นว่าในปัจจุบันและแนวโน้มของอนาคตคุณภาพการศึกษาจะเป็นอย่างไร และประเทศไทยต้องจัดการศึกษาอย่างไร จึงจะทำให้ประชาชนสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุขและเท่าทันโลก โดยนำเสนอรายละเอียดตามประเด็นต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. คุณภาพการจัดการศึกษาของประเทศต่างๆ ทั่วโลก

จากข้อมูลการจัดการศึกษาของประเทศต่างๆ ในปัจจุบันได้มีการจัดลำดับ (20 ประเทศระบบการศึกษาที่ดีที่สุดในโลก. 2560.)⁶ ซึ่งได้คะแนนมาจากอัตราการรู้หนังสือในผู้ใหญ่, การลงทะเบียนในระดับประถม, การลงทะเบียนในระดับมัธยม และค่าเฉลี่ยกลางของผู้หญิงที่ศึกษาในโรงเรียน ซึ่งองค์ประกอบเหล่านี้เป็นเกณฑ์ที่แสดงให้เห็นถึงโอกาสทางการศึกษาที่ดีในแต่ละประเทศ และผลการวิจัยจากสหประชาชาติรวมกับ SPI หรือ Social Progress Index ดัชนีวัดความก้าวหน้าทางสังคมแล้วนำมาจัดลำดับได้ดังนี้ (1) เกาหลีใต้ (2) ญี่ปุ่น (3) สิงคโปร์ (4) ฮองกง (5) ฟินแลนด์ (6) สหราชอาณาจักร (7) แคนาดา (8) เนเธอร์แลนด์ (9) ไอร์แลนด์ (10) โปแลนด์ (11) เดนมาร์ก (12) เยอรมนี (13) รัสเซีย (14) สหรัฐอเมริกา (15) ออสเตรเลีย (16) นิวซีแลนด์ (17) อิสราเอล (18) เบลเยียม (19) สาธารณรัฐเช็ก (20) สวิตเซอร์แลนด์ ประเทศญี่ปุ่นและสาธารณรัฐเกาหลีสูงที่สุดมาก ประเทศเกาหลีทุ่มงบประมาณการศึกษาในปีที่ผ่านมา \$11,300,000,000 มีอัตราการรู้หนังสือทั้งสิ้น 97.9% เพศชาย 99.2% และเพศหญิง 96.6% จะเห็นได้ว่านักเรียน - นักศึกษาประเทศเกาหลีจะเรียนหนักมาก ตารางเรียนแน่นทุกวัน ระบบการศึกษาของเกาหลีใต้เป็นระบบ 6 - 3 - 3 - 4 คือ ชั้นประถมศึกษา 6 ปี มัธยมศึกษาตอนต้น 3 ปี มัธยมศึกษาตอนปลาย 3 ปี และวิทยาลัย หรือมหาวิทยาลัย 4 ปี นอกจากนี้ยังมีการสำรวจและสอบถามผู้ที่อาศัยอยู่หรือผู้ที่ทำงานในต่างประเทศและมีลูกกำลังศึกษา ได้สรุปผลการสำรวจไว้ ดังนี้ (ประเทศที่การศึกษาดีที่สุดในโลก 10 อันดับ. 2560.)⁷ อินเทอร์เน็ตขั้นสูงได้สอบถามคนที่ทำงานในต่างประเทศ 14,300 คน ซึ่งมาจาก 174 ประเทศ และอาศัยอยู่ใน 191 ประเทศ โดยพวกเขาได้ประเมินหัวข้อต่างๆ

เกี่ยวกับชีวิตในต่างประเทศ 43 ด้าน รวมถึง ด้านสุขภาพ ความปลอดภัย ค่าครองชีพ และคุณภาพการศึกษา โดยในด้านการศึกษได้สอบถามจากชาวต่างชาติที่มีลูกต้องรับการศึกษาในประเทศนั้นๆ เรียงลำดับคุณภาพได้ดังนี้ (1) ฟินแลนด์ (2) สิงคโปร์ (3) สวิตเซอร์แลนด์ (4) เกาหลีใต้ (5) ฮองกง (6) อิราเอล (7) เบลเยียม (8) ไต้หวัน (9) เนเธอร์แลนด์ และ (10) ออสเตรเลีย และจากผลการทดสอบนานาชาติหรือ PISA ของประเทศกว่า 70 ประเทศทดสอบนักเรียนอายุ 15 ปี ทุกๆ 3 ปี ผลการสอบปี 2558 พบว่าไทยยังตามหลังเวียดนามในทุกด้าน และทำคะแนนได้ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของโออีซีดี โดยการรู้เรื่องวิทยาศาสตร์เวียดนามอยู่ในอันดับ 8 จาก 70 ประเทศ เวียดนามได้คะแนน 525 คะแนน ไทยอันดับ 54 จาก 70 ได้ 421 คะแนน ขณะที่สิงคโปร์เป็นอันดับ 1 ได้คะแนน 556 คะแนน สาธารณรัฐโดมินิกัน อันดับที่ 70 ได้คะแนน 332 คะแนนการรู้เรื่องคณิตศาสตร์ เวียดนามอยู่ในอันดับ 22 จาก 70 ประเทศ ไทย 54 จาก 70 ประเทศ สิงคโปร์อยู่ในอันดับ 1 สาธารณรัฐโดมินิกัน อันดับที่ 70 การรู้เรื่องการอ่าน เวียดนามอันดับที่ 32 จาก 70 ประเทศ ไทยอันดับที่ 57 จาก 70 ประเทศ สิงคโปร์ อันดับ 1 และเลบานอน อันดับที่ 70 ในการทดสอบบรรดนานาชาติ (ไอทีเอ็มเอสเอส) วิชาวิทยาศาสตร์ และคณิตศาสตร์ประเทศสิงคโปร์ มีผลการสอบคะแนนเป็นอันดับ 1 ของการสอบวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ ส่วนประเทศไทยวิชาวิทยาศาสตร์อยู่ลำดับที่ 28 วิชาคณิตศาสตร์อยู่ลำดับที่ 30 โดยสรุปภาพรวมด้านการจัดการศึกษาของประเทศที่พัฒนา จะมีความก้าวหน้าในทุกด้าน ซึ่งดูได้จากผลการทดสอบด้านการจัดการศึกษา จะเห็นได้ว่าประเทศไทยอยู่ในกลุ่มท้ายการจัดลำดับในการประเมินคุณภาพการศึกษา

2. ประวัติความเป็นมาการศึกษาของไทย

ประเทศไทยมีการจัดการศึกษามาตั้งแต่สมัยโบราณ (ประวัติความเป็นมาของการศึกษาไทย.2560).⁸ การจัดการศึกษาไทยได้วิวัฒนาการมาโดยตลอดซึ่งเป็นไปตามปัจจัยภายในประเทศและภายนอกประเทศเป็นสำคัญดังนี้ การศึกษาของไทยสมัยโบราณ (พ.ศ. 1781 - พ.ศ. 2411)การศึกษาสมัยนี้เป็นการศึกษาแบบสืบทอดวัฒนธรรมประเพณีที่มีมาแต่เดิม จำเป็นที่คนไทยในสมัยนั้นต้องขวนขวายหาความรู้จากผู้รู้ในชุมชนต่างๆ ซึ่งการศึกษาในสมัยนี้มีบ้านและวัดเป็นศูนย์กลางของการศึกษาพอขุนรามคำแหงมหาราชและพระมหาชรรณราชที่ 1 (พระเจ้าลิไท) ได้

ประดิษฐ์อักษรไทยขึ้นครั้งแรกเมื่อ พ.ศ.1826 โดยทรงดัดแปลงมาจากตัวหนังสือขอมและมอญ อันเป็นรากฐานด้านอักษรศาสตร์จนนำมาสู่การพัฒนาปรับปรุงเป็นอักษรไทยในปัจจุบันการศึกษาในสมัยสุโขทัย (พ.ศ. 1781 พ.ศ. 1921) มีการจัดรูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับผู้ชายที่เป็นทหารฝ่ายศาสนาจักรเป็นการศึกษาเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาสำหรับสถานศึกษาในสมัยนี้ ประกอบด้วยบ้านเป็นสถาบันสังคมพื้นฐานที่ช่วยทำหน้าที่ในการถ่ายทอดความรู้ด้านอาชีพตามบรรพบุรุษ การก่อสร้างบ้านเรือนศิลปะการป้องกันตัวสำหรับลูกผู้ชายและการบ้านการเรือน เช่น การจับพลู การทำอาหารและการทอผ้าสำหรับลูกผู้หญิง เป็นต้นสำนักสงฆ์ เป็นสถานศึกษาที่สำคัญของราษฎรทั่วไป เพื่อหน้าที่ที่ขัดเกลาลึกลับใจ และแสวงหาธรรมะต่างๆ สำนักราชบัณฑิต เป็นบุคคลที่ประชาชนยกย่องว่ามีความรู้สูง บางคนก็เป็นขุนนางมียศถาบรรดาศักดิ์ บางคนก็เคยบวชเรียนแล้วจึงมีความรู้แตกฉานในแขนงต่างๆ พระราชสำนักเป็นสถานศึกษาของพระราชวงศ์และบุตรหลานของขุนนางในราชสำนักมีพรหมณ์หรือราชบัณฑิตเป็นครูสอนวิชาที่สอน ไม่ได้กำหนดตายตัว วิชาความรู้สามัญ สันนิษฐานว่าในช่วงต้นสุโขทัยใช้ภาษาบาลีและสันสกฤตในการศึกษา ต่อมาในสมัยหลังจากที่พ่อขุนรามคำแหงได้ทรงประดิษฐ์อักษรไทยขึ้นใช้จึงมีการเรียนภาษาไทยวิชาพิพเรียนตามแบบอย่างบรรพบุรุษ วิชาจริยศึกษาสอนให้เคารพนับถือบรรพบุรุษ การรู้จักกตัญญูรู้คุณการรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิม และการรู้จักทำบุญให้ทาน ถือกวีลในระหว่างเข้าพรรษา เป็นต้น วิชาศิลปะป้องกันตัว เป็นการสอนให้รู้จักการใช้อาวุธ การบังคับสัตว์ที่ใช้เป็นพาหนะในการออกศึกและตำราพิชัยยุทธ์

การศึกษาในสมัยกรุงศรีอยุธยา (พ.ศ. 1893 - พ.ศ. 2310)ชาติตะวันตกได้เริ่มเข้ามามีผลให้การศึกษาไทยมีความเจริญขึ้น โดยเฉพาะในรัชสมัยสมเด็จพระเจ้าปราสาททองและสมเด็จพระนารายณ์มหาราชลักษณะการจัดการศึกษา เน้นการอ่าน เขียน เรียนเลขสำหรับการประกอบสัมมาอาชีพของคนไทย พระโหราธิบดีได้แต่งแบบเรียนภาษาไทย ชื่อ จินตมณี ซึ่งใช้เป็นแบบเรียนสืบมาเป็นเวลานานวัดยังมีบทบาทมากประชาชนคนใดไม่เคยบวชเรียนเขียนอ่านมาก่อนจะไม่ทรงแต่งตั้งให้เป็นข้าราชการ มีนักสอนศาสนาหรือมิชชันนารีได้จัดตั้งโรงเรียนสามเณร มีการสอนทั้งภาษาไทยบาลี สันสกฤต ฝรั่งเศส เขมร พม่า มอญ และ

ภาษาจีน การศึกษาของผู้หญิง มีการเรียนวิชาซีพ การเรียนการครัว ทอผ้า ตลอดจนกิริยามารยาท เพื่อป้องกันไม่ให้เขียนเพลงยาวโต้ตอบกับผู้ชาย แต่ผู้หญิงที่อยู่ในราชตระกูลเริ่มเรียนภาษาไทยตลอดทั้งการประพันธ์ด้วย การศึกษาวิชาการด้านทหาร มีการจัดระเบียบการปกครองในแผ่นดินสถานศึกษา ในสมัยกรุงศรีอยุธยา ยังคงเหมือนกับสมัยสุโขทัย

การศึกษาในสมัยธนบุรีและรัตนโกสินทร์ตอนต้น (พ.ศ. 2311 พ.ศ. 2411) บ้านและวัดยังคงมีบทบาทเหมือนเดิมการจัดการศึกษาในช่วงนี้ มีดังนี้ (1) สมัยพระเจ้ากรุงธนบุรีเป็นระยะเก็บรวบรวมสรรพตำราจากแหล่งต่างๆ ที่รอดพ้นจากการทำลายของพม่า เน้นการทำนุบำรุงตำราทางศาสนา ศิลปะและวรรณคดี (2) สมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ทรงฟื้นฟูการศึกษาด้านอักษรศาสตร์ วรรณคดี มีการแต่งรามเกียรติ์ได้เค้าโครงเรื่องมาจากอินเดียเรื่องรามายณะ ศิลปะ กฎหมาย เช่น กฎหมายตรา 3 ดวง และหลักธรรมทางศาสนา มีการสังคายนาพระไตรปิฎก (3) สมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย เริ่มมีชาวยุโรปชาติโปรตุเกสเข้ามาติดต่อทางการค้ากับไทยใหม่ ในสมัยนี้ได้ส่งเสริมการศึกษาทั้งวิชาสามัญ โหราศาสตร์ ดาราศาสตร์ จริยศาสตร์ พระบรมมหาราชวังเป็นที่ให้การศึกษา (4) สมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงส่งเสริมการศึกษาด้านศาสนาเป็นพิเศษมีการใช้หนังสือไทยชื่อ ประถม ก กา และประถม มาลา ต่อมานายแพทย์ ดี ปี บรัดเลย์ได้ตั้งโรงพิมพ์หนังสือไทยเป็นครั้งแรกในปีพ.ศ. 2379 โดยรับจ้างพิมพ์เอกสารทางราชการเรื่องห้ามสูบฝิ่น เมื่อปีพ.ศ. 2382 (5) สมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ในสมัยนี้ชาวยุโรป และอเมริกันเริ่มเข้ามาติดต่อค้าขายและสอนศาสนา มีการนำวิทยาการสมัยใหม่ๆ เข้ามาปรับใช้ในเมืองไทยเพิ่มขึ้นทรงจ้างนางแอนนา เอช เลียวโนเวนส์ มาสอนสมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เมื่อ พ.ศ. 2405 จนรอบรู้ภาษาอังกฤษเป็นอย่างดี

การศึกษาของไทยสมัยปฏิรูปการศึกษา (พ.ศ. 2412 พ.ศ. 2475) มุ่งให้คนเข้ารับราชการและมีความรู้ทัดเทียมฝรั่งแต่ไม่ใช่ฝรั่ง (การศึกษาของไทยสมัยปฏิรูปการศึกษา. 2560.)⁹ แบ่งออกเป็น 3 ช่วง ดังนี้

การศึกษาในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ด้านการศึกษานั้นพระองค์ได้ทรงตระหนัก เพื่อปรับปรุงคนในประเทศให้มีความรู้

ความสามารถจะช่วยให้ ประเทศชาติมีความเจริญก้าวหน้าในทุกๆ ด้าน จึงได้มีการจัดการศึกษาอย่างมีระเบียบแบบแผน (Formal education) มีโครงการศึกษาชาติ มีโรงเรียนเกิดขึ้นในวังและในวัด มีการกำหนดวิชาที่เรียน มีการเรียนการสอนไล่ และมีทุนเล่าเรียนหลวงให้ไปศึกษาวิชา ณ ต่างประเทศ ซึ่งปัจจัยที่มีผลในการปฏิรูปการศึกษาในครั้งนี้มีหลายปัจจัย เช่น (1) แนวคิดและวิทยาการต่างๆ ของชาติตะวันตก (2) ภัยจากการคุกคามของประเทศมหาอำนาจ (3) ความต้องการบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ เข้ามารับราชการเนื่องจากพระองค์ทรงปรับปรุงและขยายงานในส่วนราชการต่างๆ จึงจำเป็นต้องจัดตั้งโรงเรียนเพื่อสอนคนให้เข้ามารับราชการ (4) โครงสร้างของสังคมไทยได้มีการเปลี่ยนแปลง โดยมีการเลิกทาสและมีการติดต่อกับต่างประเทศมากขึ้น วัฒนธรรมแบบอย่างตะวันตกได้แพร่หลายจึงจำเป็นต้องการปรับปรุงการศึกษา ประชาชนได้รับการศึกษาเพิ่มขึ้นมีการจัดตั้งสถานศึกษาปี พ.ศ. 2414 จัดตั้งโรงเรียนหลวงขึ้นในพระบรมมหาราชวัง เพื่อฝึกคนให้เข้ารับราชการ จัดตั้งโรงเรียนหลวงสำหรับสอนภาษาอังกฤษในพระบรมมหาราชวัง เกิดจากแรงผลักดันทางการเมืองที่ส่งผลให้ไทยต้องเรียนรู้ภาษาอังกฤษ เพื่อจะได้เจรจากับมหาอำนาจตะวันตก และมีการส่งนักเรียนไทยไปศึกษาวิชาครูที่ประเทศอังกฤษ ปี พ.ศ. 2423 จัดตั้งโรงเรียนสุนันทาลัยในพระบรมมหาราชวังเป็นโรงเรียนสตรี ปี พ.ศ. 2424 ปรับปรุงโรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบให้เป็นโรงเรียนนายทหารมหาดเล็ก ต่อมาได้กลายเป็นโรงเรียนข้าราชการพลเรือนในปี พ.ศ. 2453 และปี พ.ศ. 2459 ได้ตั้งเป็นจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยปี พ.ศ. 2425 จัดตั้งโรงเรียนแผนที่ และในปี พ.ศ. 2427 จัดตั้งโรงเรียนหลวงสำหรับราษฎรขึ้นตามวัดในกรุงเทพมหานครหลายแห่ง และแห่งแรก คือ โรงเรียนมหรณพาราม ปี พ.ศ. 2432 ตั้งโรงเรียนแพทย์ขึ้น เรียกว่า โรงเรียนแพทยากรตั้งโรงเรียนฝึกหัดครูเป็นแห่งแรกที่ตำบลโรงเรียนเด็กทรงโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งกรมศึกษาธิการเป็นหน่วยงานบริหารการศึกษา

การศึกษาในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจัดการศึกษา มีดังนี้พระบรมราโชบายในการปกครองประเทศเพื่อให้ประเทศมีความเจริญก้าวหน้าทัดเทียมกับนานาประเทศพระองค์ทรงศึกษาวิชาการจากต่างประเทศ และเมื่อเสด็จกลับมาแล้วพระองค์ได้ทรงนำเอาแบบอย่างและวิธีการที่เป็นประโยชน์มาใช้เป็นหลักในการปรับปรุงการศึกษา ทรงนำเอาวิชาลูก

เนื่องจากประเทศอังกฤษเข้ามาจัดตั้งกองเสื่อป่าผลอันเนื่องจากการจัดการศึกษาในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อคนส่วนมากที่ได้รับการศึกษามีความรู้และแนวคิดเกี่ยวกับการปกครองประเทศในระบอบรัฐธรรมนูญในระบบรัฐสภา จึงมีความปรารถนาจะเปลี่ยนแปลงการปกครองไปเป็นระบอบประชาธิปไตย และปัญหาอันเกิดจากคนล้นงานและคนละทิ้งอาชีพและถิ่นฐานเดิม มุ่งที่จะหันเข้าสู่อาชีพราชการมากเกินไปปี พ.ศ. 2464 ใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษาบังคับให้เด็กทุกคนที่มีอายุ 7 ปี บริบูรณ์หรืออย่างเข้าปีที่ 8 ให้เรียนอยู่ในโรงเรียนจนถึงอายุ 14 ปี บริบูรณ์หรืออย่างเข้าปีที่ 15 โดยไม่ต้องเสียค่าเล่าเรียน และมีการเรียกเก็บเงินศึกษาพลีจากประชาชนคนละ 1 - 3 บาทเพื่อนำไปใช้จ่ายในการจัดดำเนินการประถมศึกษา

การจัดการศึกษาในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจัดการศึกษาในสมัยนี้มีดังนี้ (1) ปัญหาการเมืองที่เกิดขึ้นภายในประเทศ มีกลุ่มผู้ตื่นตัวทางการเมืองในกรุงเทพมหานคร เรียกร้องให้มีการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง มีการวิพากษ์วิจารณ์ระบอบสมบูรณาญาสิทธิราช (2) ปัญหาสืบเนื่องจากอิทธิพลจักรวรรดินิยมตะวันตก ซึ่งตกค้างมาตั้งแต่รัชกาลก่อนๆ (3) ปัญหาสืบเนื่องจากภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ ในระหว่าง พ.ศ. 2463 - พ.ศ. 2474 เศรษฐกิจของประเทศตกต่ำ จนเป็นเหตุให้รัฐบาลต้องตัดทอนรายจ่ายลง มีการยุบหน่วยงานและปลดข้าราชการออกสร้างความไม่พอใจให้กับรัฐบาลระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ (4) ปัญหาสืบเนื่องจากการประกาศใช้กฎหมายการศึกษา คือพระราชบัญญัติประถมศึกษา ทำให้การศึกษาแพร่หลายออกไป แต่ขาดความพร้อมทางด้านงบประมาณการศึกษา

การศึกษาสมัยการปกครองระบอบรัฐธรรมนูญ (พ.ศ. 2475 ปัจจุบัน) ปัจจัย ของไทยที่มีอิทธิพลต่อการจัดการศึกษา (1) นโยบายการจัดการศึกษาของคณะราษฎร ประเทศไทยได้เปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตยเมื่อวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475 อุดมการณ์ของคณะราษฎร ข้อที่ 6 จะต้องให้การศึกษาอย่างเต็มที่แก่ราษฎรหลักสูตรของโรงเรียนและมหาวิทยาลัยจะต้องขยายให้สูงขึ้นเท่าเทียมอารยประเทศ ในการนี้จะต้องเทียบหลักสูตรของนานาประเทศจากคำแถลงนโยบายของรัฐบาลพบว่า

ได้ตั้งความหวังเรื่องการศึกษาวัวสูงเกินไปจะทำให้เท่าเทียมอารยประเทศ ซึ่ง สภาการณในประเทศขณะนั้นยังไม่มีความพร้อม โดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจซึ่งเป็น ปัญหาใหญ่ของประเทศในขณะนั้น เป็นผลให้เกิดปัญหาในการจัดการศึกษานับแต่นั้นเป็นต้นมา (2) การเกิดสงครามโลกครั้งที่สอง พ.ศ. 2484 - พ.ศ. 2488 ซึ่งมีผลกระทบกระเทือนต่อประเทศไทยอย่างรุนแรงทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมและการศึกษาหลังสงครามโลกครั้งที่สองแนวคิดทางการศึกษาของไทยเริ่มเปลี่ยนแปลง จากเดิมเป็นอย่างมาก วิวัฒนาการการจัดการศึกษา มีดังนี้ตั้งสภาการศึกษา พ.ศ. 2475 มีการประกาศใช้แผนการศึกษาชาติมอบให้ท้องถิ่นจัดการศึกษา พ.ศ. 2476 การจัดการศึกษาได้ยึดแนวนโยบายที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ได้จัดแผนการศึกษาระยะ เวลา 15 ปีเพื่อวางแนวทางในการ พัฒนาการอย่างบูรณาการคุณภาพชีวิตในทุกๆ ด้าน และสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ แนวนโยบาย มาตรการและกฎหมายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสังคมไทย ส่วนการจัดการศึกษาของประเทศไทยในสมัยการปกครองระบอบรัฐธรรมนูญมีการขยายสถานศึกษาทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคจัดตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ในภาคใต้ จัดตั้งมหาวิทยาลัยรามคำแหงเป็น มหาวิทยาลัยเปิดแห่งแรก โครงสร้างการบริหารงานและการจัดการศึกษาได้ปรับเปลี่ยน ความเคลื่อนไหวในทางการศึกษาได้นำไปสู่แนวคิดการพัฒนากระบวนการ บริหารและการจัดการศึกษาให้สามารถพัฒนาทรัพยากรบุคคลในชาติตามแนวทาง พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มีผลทำให้โครงสร้างการบริหาร งานและการจัดการศึกษาได้ปรับเปลี่ยน ทั้งการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียน เป็นสำคัญการเปิดสอนในสาขาวิชาการและวิชาชีพมุ่งพัฒนาให้ผู้รอบรู้เป็นคนเก่ง คนดีและใช้ชีวิตในสังคมอย่างมีความสุขการปรับโครงสร้างการบริหารการศึกษา ของกระทรวงศึกษาธิการใหม่แบ่งออกเป็น 4 ส่วน คือ สภาการศึกษา สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาและ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

สรุปได้ว่าการจัดการศึกษาของประเทศไทยในระยะแรกเป็นไปตาม บริบทและความเป็นอยู่เพื่อสนองและแก้ไขปัญหาในสถานการณ์นั้นและจัดการ ศึกษาเพื่ออนาคต เช่น ขาดแคลนบุคลากรด้านใดก็จะเร่งผลิตสนองด้านนั้นๆ

เป็นหลัก ต่อมาได้จัดการศึกษาให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาประเทศ แต่การจัดการศึกษาซึ่งขาดการวางแผนอย่างต่อเนื่อง ขาดความชัดเจนและมั่นคงของนโยบายด้านการจัดการศึกษา ทำให้ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ คุณภาพการศึกษาต่ำ ขาดทักษะในการดำรงชีวิต เกิดปัญหาคนตกงาน ทำงานไม่ตรงสาขาที่สำเร็จการศึกษาเป็นต้น

3. การศึกษาและปัญหาของการศึกษาไทยในปัจจุบัน

การศึกษาไทยในปัจจุบัน เป็นยุคสังคมแห่งการเรียนรู้ที่เปิดกว้าง มีหลากหลายรูปแบบให้มนุษย์ได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตัวเองได้อย่างรวดเร็วโดยการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาในสถานศึกษา เพื่อให้ก้าวทันโลกยุคใหม่ที่ไร้ขอบเขตภายใต้จินตนาการของมนุษย์ที่สร้างขึ้น การศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นได้ทุกที่ทุกเวลา (การศึกษาไทยในปัจจุบัน.2560.)¹⁰ ปานดาว วาดโคกสูง ได้กล่าวถึงการศึกษาไทยในปัจจุบันไว้ว่า (การศึกษาไทยในปัจจุบัน.ปานดาว วาดโคกสูง.2560)¹¹ โลกมีการเปลี่ยนแปลง และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ในขณะเดียวกันมีการเกิดขึ้นของเทคโนโลยีต่างๆ มากมายเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้การศึกษาของไทยในปัจจุบันได้มีการปรับปรุงพัฒนาเพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจและวิถีการดำรงชีวิต ภูมิปัญญาท้องถิ่นจึงได้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของนโยบายการจัดการศึกษาของชาติส่วนแนวโน้มของการศึกษาไทยได้มีผู้กล่าวไว้ดังนี้ (บวร เทศารินทร์.2560.)¹² แนวโน้มในการพัฒนาการศึกษาหลังปี ค.ศ. 2015 ให้ความสำคัญในเรื่องคุณภาพ ความเสมอภาค และประสิทธิภาพ เพื่อสร้างสังคมการเรียนรู้ ลดความเหลื่อมล้ำทางด้านเศรษฐกิจและสังคม และการเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน การศึกษาไทยนอกจากจะตอบโจทย์ประเทศแล้ว ก็ต้องตอบโจทย์การศึกษาของโลกด้วย อันเป็นเข็มมุ่งการพัฒนาประเทศ ทั้งนโยบายของรัฐบาล กรอบยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 - 2579) นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. 2558 - 2564 ทิศทางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) และทิศทางแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2560 - 2574) ก็จะมีแนวโน้มไปที่การยกระดับคุณภาพการศึกษาที่ดีขึ้น มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และลดความเหลื่อมล้ำอย่างทั่วถึง ผลิตและพัฒนากำลังคนให้สอดคล้องกับความต้องการ

ต้องการและรองรับการพัฒนาประเทศ โดยการปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้ ซึ่งก็ไม่บิดเบี่ยงไปจากทิศทางการศึกษาเทรนด์ของโลก

สภาพปัญหาการจัดการศึกษาของประเทศไทยและแนวทางแก้ไข ดังเป็นที่ทราบกันทั่วไปว่าประเทศไทยมีปัญหาด้านการศึกษา ทั้งด้านคุณภาพการศึกษา การได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างเท่าเทียม และนโยบายการจัดการศึกษาของรัฐ แม้จะมีการปฏิรูปการศึกษาแล้วก็ตาม โดยมีผู้กล่าวถึงสาเหตุปัญหาการศึกษาของประเทศไทยไว้ดังนี้ (ชนิษฐา บันนาลังก์ ปัญหาการศึกษาไทยในปัจจุบัน และแนวทางการแก้ปัญหา.2560).¹³ การศึกษาไทยนั้นตกต่ำลงอย่างมาก และยังไม่สามารถแก้ปัญหาได้ในเร็ววันนี้ ปัญหาที่เกิดขึ้นส่งผลกระทบต่อเด็กไทยที่เข้าเรียนในระบบการศึกษาไทย จนเป็นเรื่องที่เคยชิน ได้แก่ (1) คุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานตกต่ำ จากการทดสอบ O-Net ในทุกๆ ปีนั้น ผลที่ออกมามักจะจะเป็นไปในทิศทางเดียวกันคือ เด็กไทยมีความรู้ต่ำกว่ามาตรฐานการสอบPISA ก็เช่นกันพบว่า นักเรียนไทยมีความรู้วิทยาศาสตร์ในระดับสูงมีเพียง 1% เท่านั้น ทั้งๆ ที่เราใช้เวลาในการเรียนการสอนมากกว่า 8 ชม. ต่อวันเด็กไทย 74% อ่านภาษาไทยไม่รู้เรื่อง คืออ่านไม่ออก ตีความไม่ได้วิเคราะห์ความหมายไม่ถูก หรือแม้แต่ใช้ภาษาให้เป็นประโยชน์ในการศึกษาวิชาอื่นๆ แต่เรากลับมองสภาพเหล่านี้ด้วยความเคยชิน และยังคงเชื่อว่าลูกหลานของเราจะต้องได้รับการพัฒนาโดยการจัดการศึกษาแบบเดิมๆ อย่างทุกวันนี้ปัญหาเกิดจากนโยบายและระบบการผลิตครู ทำให้ขาดแคลนครู เช่น วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ภาษา เป็นต้น ปัญหาหนี้สินครู นับเป็นปัญหาใหญ่ระดับชาติและแก้ไขได้ยาก ปัญหา คุณภาพอุดมศึกษา/ปริญญา เพื่อ บางมหาวิทยาลัยคนเข้าเรียนน้อยไม่คุ้มทุน เปิดสอนแต่สาขาวิชาที่ทำได้ง่ายต้นทุนต่ำ และได้เงินเร็วขณะเดียวกันก็มีการขาดแคลนในสาขาวิชาที่ยากๆ มหาวิทยาลัยจำนวนมากมุ่งหาเงินจนเป็นระบบการศึกษาเชิงปริมาณที่เรียกได้ว่าปริญญาเพื่อทุกระดับชั้นปริญญา การขาดวิจัยและพัฒนา ขาดนวัตกรรม และปัญหาความร่วมมือกับภาคอุตสาหกรรม ในปี 2548 อาจารย์อุดมศึกษาไทยรวมประมาณ 50,000 คน ตีพิมพ์ผลงานวิจัยเพียง ประมาณ 2,000 ฉบับ อาจารย์ในสหรัฐอเมริกา ประมาณปีละ 200,000 ฉบับญี่ปุ่น 50,000 ฉบับสหราชอาณาจักร 40,000 จีน 12,000 อินเดีย เกาหลี สิงคโปร์ ประมาณ 10,000 ฉบับ เป็นต้น

ปัญหาการจัดการศึกษาไทยและแนวทางการแก้ไข เป็นที่ทราบกันดีว่าการศึกษาไทยมีปัญหา ต้องได้รับการแก้ไขโดยเร็วอย่างจริงจังและร่วมมือของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง จึงจะสามารถแก้ไขปัญหาได้ ซึ่งได้มีผู้ให้แนวทางและข้อคิดเห็นของปัญหาและการแก้ปัญหาไว้ ดังนี้ (ปัญหาการศึกษาไทยและแนวทางการแก้ไข. 2560)¹⁴ ปัญหาเกิดขึ้นหลายๆ อย่าง แต่สิ่งที่สำคัญที่สุดคือปัญหาด้านผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน โดยไม่ว่าจะเป็นจากการวัดและประเมินจากภายในและภายนอกประเทศ ก็พบว่า “สาเหตุมาจากเพราะการเรียนการสอนของไทยที่เน้นการท่องจำมากกว่าการคิดวิเคราะห์

กอรกับการไม่ต่อเนื่องของนโยบาย...โดยพบว่ารัฐมนตรีกระทรวงศึกษาธิการ จะอยู่ในตำแหน่งเฉลี่ยเพียงคนละ 8 เดือน” ศาสตราจารย์พิเศษ ดร. ภาวิช ทองโรจน์ อดีตเลขาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (กกอ.) มองว่า เกิดจากปัญหาด้านคุณภาพครูและระบบการผลิตครูก็มีปัญหา ในประเทศที่ไม่ม่ระบบการประกันคุณภาพ มักเกิดอาการที่เรียกว่า “หลากหลายความคิดเห็น แต่ไม่เป็นเอกภาพในเชิงพัฒนา” คล้ายๆ กับว่า...แต่ละสถานศึกษาก็มีวิธีการดั่งนั้น... บทบาทของการประกันคุณภาพการศึกษา คือการประกันความเสี่ยงต่อคุณภาพการศึกษา เพื่อให้มั่นใจได้ว่าการศึกษาที่จัดนั้น มีมาตรฐานสามารถพัฒนาลูกหลานเราครู...ผู้บริหารจะมีแนวทางใดที่จะชี้ชัดได้ว่า มีคุณภาพหรือเดินมาได้ถูกทางแล้วหรือไม่?...เป็นแนวทางเพื่อให้ผู้จัดการศึกษาพัฒนาตนเองไปได้อย่างมีทิศทาง (ปัญหาการศึกษาไทยและแนวทางการแก้ไข.2560.)¹⁵ ปัญหาของครูผู้สอนนับเป็นประเด็นเร่งด่วนที่อยู่ในขั้นวิกฤติซึ่งภาครัฐและทุกภาคส่วนต้องประสานพลังในการแก้ไขและต้องดำเนินการอย่างจริงจัง รอบคอบ และต่อเนื่อง ทั้งนี้ยุทธศาสตร์ มาตรการและแนวทางในการแก้ไขปัญหาทั้งหมดต้องพิจารณาในลักษณะองค์รวมตั้งแต่สถานภาพครู ทิศทางการผลิตครูในอนาคต รวมถึงการประกันคุณภาพของครูเพื่อสร้างความเชื่อมั่นว่าครูจะมีศักยภาพเพียงพอในการขับเคลื่อนนโยบายการปฏิรูปการศึกษาไปสู่เยาวชนของชาติตามเป้าหมายของรัฐบาลได้อย่างแท้จริง (ปัญหาการศึกษาไทย.2560.)¹⁶ ผลจากการติดตามการปฏิรูปการศึกษาในรอบ 6 ปี หลังการประกาศใช้ พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 พบว่า การจัดการเรียนการสอนของครูยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ยังมีคุณภาพอยู่ในระดับร้อยละ 39.2 การจัดกิจกรรม

ที่กระตุ้นผู้เรียนให้รู้จักคิด วิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ คิดแก้ปัญหาและตัดสินใจ มีคุณภาพอยู่ระดับร้อยละ 13.5 และครูสามารถนำผลการประเมินมาปรับการเรียนและเปลี่ยนการสอนเพื่อพัฒนาคุณภาพเพียงร้อยละ 21.6 ของสถานศึกษาทั้งหมด การประเมินคุณภาพทางด้านผู้เรียนพบว่า ยังมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับต่ำมากในทุกกลุ่ม โดยเฉพาะความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ มีวิจารณ์ญาณและความคิดสร้างสรรค์ มีคุณภาพระดับดีเพียงร้อยละ 11.1 และการมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง มีคุณภาพดีเพียงร้อยละ 26.5 ของสถานศึกษาทั้งหมด ส่วนผลการประเมินของผู้ตรวจราชการ พบว่า โครงสร้างการบริหารการศึกษาในส่วนกลาง ยังขาดการประสานเชื่อมโยงนโยบายและยุทธศาสตร์ ส่วนภูมิภาคพบว่าผู้แทนกระทรวงในจังหวัดยังไม่ชัดเจน การกระจายอำนาจไม่เป็นไปตามกฎหมาย ที่สำคัญครูจำนวนมากยังสอนแบบเดิม ขาดความรู้ในเนื้อหาวิชาและทักษะการจัดการเรียนการสอน โดยเฉพาะครูในโรงเรียนขนาดเล็กขาดโอกาสพัฒนามาก เพราะไม่สามารถทิ้งห้องเรียนได้ การติดตามผลยังไม่เข้มแข็ง ไม่ได้ถูกนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์ทางการศึกษา (การแก้ปัญหาการศึกษาไทย ถึงเวลาต้องให้ยาแรง.2560.)¹⁷ ประทีปแสงเปี่ยมสุข ศึกษาในเทศก์เชี่ยวชาญ ได้ให้ความเห็นการแก้ปัญหการศึกษาของไทยดังนี้ (1.)การประเมิน/ตรวจสอบสถานศึกษาหรือบุคลากรของสถานศึกษาทุกประเภท ทุกครั้งของทุกหน่วยงานต้องประเมินที่ตัวนักเรียนอย่างแท้จริง (2.) การกระจายอำนาจการจัดการศึกษาไปยังส่วนภูมิภาคอย่างแท้จริง (3.) การปรับหลักสูตร พึงตระหนักอยู่เสมอว่า การปรับหลักสูตรไม่ใช่คำตอบสุดท้ายในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา(4.) ทบทวนรูปแบบการเลื่อนวิทยฐานะของบุคลากร

4. ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการจัดการศึกษา

เป็นที่ทราบกันดีว่าคุณภาพการศึกษาไทยในปัจจุบันนั้นมีปัญหา แม้จะทำการปฏิรูปการศึกษา ก็ยังไม่สามารถแก้ปัญหาคุณภาพการศึกษาได้อย่างชัดเจน จึงมีผู้กล่าวถึงปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการจัดการศึกษาของไทยดังนี้ (ปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อคุณภาพการศึกษาไทย.2560.)¹⁸ (1) ปัจจัยด้านเทคโนโลยี ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีมีผลต่อการกำหนดคุณสมบัติและคุณภาพของแรงงานในอนาคตการจัดการศึกษาจึงต้องมีการเพิ่มเติมความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีใหม่ๆ ในหลักสูตรการ

เรียนการสอน และปรับปรุงให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยี (2) ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ปัจจัยทางเศรษฐกิจมีผลต่อตลาดแรงงานและตลาดการศึกษาสินค้าที่มีคุณภาพ ซึ่งต้องอาศัยแรงงานที่มีฝีมือ มีทักษะความสามารถที่หลากหลาย เช่น ความรู้ด้านเทคโนโลยี ภาษาต่างประเทศ การบริหาร ฯลฯ ซึ่งเป็นหน้าที่ของผู้บริหารการศึกษาที่จะพัฒนาคนให้มีคุณภาพ (3) ปัจจัยด้านระบบราชการ การปฏิรูปการศึกษาที่ผ่านมาเคลื่อนไปอย่างยากลำบาก เนื่องด้วยระบบราชการเป็นอุปสรรครวมศูนย์ที่ส่วนกลางมากเกินไปยึดกฎระเบียบตายตัว ขาดความยืดหยุ่น และเอื้อต่อการปฏิบัติงานของผู้บริหารการศึกษาและครูบางส่วนที่ไม่ยอมปรับตัว (4) ปัจจัยด้านการเมือง กล่าวกันว่า การปฏิรูปหรือพัฒนาการจัดการศึกษาจะสำเร็จหรือล้มเหลว ขึ้นอยู่กับการเมืองมากกว่าแนวทางและวิธีการ แต่หากการเมืองไทยมีเงื่อนไขบางประการที่เป็นอุปสรรค จะส่งผลให้การปฏิรูปการศึกษาไทยไม่ก้าวหน้าหรือประสบความสำเร็จเท่าที่ควร อาทิการปรับเปลี่ยนรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ บ่อยครั้งความไม่สอดคล้องของเป้าหมายของการจัดการศึกษากับเป้าหมายทางการเมือง (5) ปัจจัยด้านวัฒนธรรม สังคมไทยมีเงื่อนไขทางวัฒนธรรมหลายประการ ที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาไทย ดังนี้ ขาดวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมรักความสนุกและความสบายสังคมอุปถัมภ์ ขาดการเปิดกว้างทางความคิดและการรับฟังความเห็นของผู้อื่น สังคมไทยมีค่านิยมว่าการมีความคิดที่แตกต่างหรือการเป็นแกะดำ เป็นสิ่งไม่ดี มองผู้ที่คิดแตกต่างเป็นศัตรู ดร.วันชัย ปานจันทร์ นักทรัพยากรมนุษย์ ได้กล่าวถึงปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพการจัดการศึกษาไทยไว้ดังนี้ (วันชัย ปานจันทร์.2560.)¹⁹ ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการจัดการศึกษา หมายถึง องค์ประกอบที่แสดงถึงความพร้อมของสถาบันการศึกษาในการจัดการศึกษาที่ส่งผลต่อการเพิ่มขีดความสามารถในการพัฒนาให้การจัดการศึกษามีคุณภาพขึ้น แบ่งเป็น 10 ด้านคือ (1) ด้านบุคลากร (2) ด้านหลักสูตร (3) ด้านอาคารสถานที่วัสดุและอุปกรณ์ (4) ด้านแหล่งค้นคว้าอ้างอิง (5) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก (6) ด้านความมีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับทางวิชาการ (7) ด้านเครือข่ายความร่วมมือกับต่างประเทศ (8) ด้านความเป็นอิสระในการบริหารจัดการ (9) ด้านสาธารณูปโภค และสาธารณูปการ และ (10) ด้านทำเลที่ตั้งคณาิณิ ฐรธรรม ได้กล่าวถึงปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการศึกษาไทยได้แก่

(คณิศร ธรรม. 2560.)²⁰ 1. ปัจจัยด้านสภาวะแวดล้อมไทยเช่น สังคมเทคโนโลยีสารสนเทศ สังคมการแข่งขันสังคมที่เกิดช่องว่างปัจจัยด้านเศรษฐกิจและปัจจัยด้านสถาบันการศึกษาไทยปัจจัยหลัก 3 ปัจจัยข้างต้นเป็นสิ่งที่หน่วยงานเกี่ยวข้องกับการพัฒนาระบบการศึกษาไทย จะต้องให้ความสำคัญ และนำไปใช้วิเคราะห์วางแผนกำหนดทิศทางและนโยบาย โดยเฉพาะปัจจัยด้านการเมือง ซึ่งมีอิทธิพลมากต่อการพัฒนาการศึกษาไทย เพราะหากแม้ว่าจะมีการขยับหรือพัฒนาปัจจัยอื่นมากเพียงใด แต่หากปัจจัยการเมืองไม่ถูกพัฒนาให้เอื้อต่อการจัดการศึกษาย่อมส่งผลให้การขยับหรือพัฒนาปัจจัยอื่นย่อมกระทำไต่ยาก และอาจไม่นำพาสู่ความสำเร็จได้ หากเปรียบเทียบให้ปัจจัยทางการเมืองเปรียบเสมือนน้ำที่หล่อเลี้ยงให้ระบบการศึกษาไทยเติบโตงอกงามผลิดอกออกผลที่มีคุณภาพ แต่หากขาดการหล่อเลี้ยงน้ำที่มากเพียงพอ ย่อมจะทำให้การจัดการศึกษาเหี่ยวเฉา และไม่เจริญก้าวหน้า ดังนั้นการพัฒนาระบบการศึกษาไทย จึงขึ้นอยู่กับจุดยืนและภาวะของผู้นำประเทศและผู้ปกครองกระทรวงศึกษาธิการที่ให้ความสำคัญ ผลักดันและสนับสนุนให้เกิดการขับเคลื่อนในการพัฒนาระบบการศึกษาไทย ปัจจัยที่ส่งผลต่อการยกระดับคุณภาพการศึกษาไทยที่นางดารารัตน์ จันทร์กายได้นำเสนอไว้ดังนี้ (ปัจจัยที่ส่งผลต่อการยกระดับคุณภาพการศึกษาไทย. 2560.)²¹ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการยกระดับคุณภาพการศึกษา ในโลกยุคปัจจุบัน กำลังมีการเปลี่ยนแปลงสังคมไปสู่สังคมโลกาภิวัตน์ (Globalization) หรือสังคมโลกที่ไร้พรมแดนมากขึ้น วิถีชีวิตดั้งเดิมแบบสังคมเกษตรกรรม (Agrarian Society) ถูกแปรเปลี่ยนไปสู่สังคมอุตสาหกรรมใหม่ (Industrial Society) และกำลังเปลี่ยนแปลงไปสู่สังคมแห่ง ข้อมูลข่าวสารสนเทศ (Information Society) อย่างรวดเร็ว ซึ่งการเปลี่ยนแปลงต่างๆ เหล่านี้มีผลกระทบทำให้วิถีชีวิตของคนเราเปลี่ยนไป ทั้งนี้เนื่องจากมีความเจริญทางด้านวัตถุมากขึ้น จนส่งผลให้เกิดกระแสการกลบกลืนวัฒนธรรมของชุมชนซึ่งกำลังจะสูญหายไป และก่อให้เกิดกระแส วัฒนธรรมสากล (International Culture) เข้ามาแทนที่สิ่งเหล่านี้ทำให้การบริหารและการจัดการ การศึกษาในศตวรรษที่ผ่านมาของไทยเราประสบปัญหาและอุปสรรคนานับประการ จนทำให้การ จัดการศึกษาของไทยเราไม่เจริญก้าวหน้าเท่าที่ควร และไม่สามารถแข่งขันกับองค์กรอื่นๆ ได้ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ จะต้องมีการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ในการจัดการศึกษาของไทย

เราให้ก้าวทันต่อกระแสการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว

5. การประเมินคุณภาพการศึกษาของ สมศ.

การประกันคุณภาพภายใน หมายถึง การบริหารจัดการและการดำเนินกิจกรรม ตามปกติของสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะเป็นการสร้างเชื่อมั่นให้กับผู้รับบริการทางการศึกษาว่าการดำเนินการจัดการศึกษาของสถานศึกษามีประสิทธิภาพ และทำให้ผู้เรียนมีคุณภาพหรือมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนด

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) หรือ สมศ. เป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่ประเมินคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในประเทศไทย แล้วรายงานผลการประเมินต่อรัฐบาลเพื่อจะได้ทำการปรับปรุงพัฒนาคุณภาพการศึกษาทั้งระบบให้ดีขึ้น โดยจะทำการประเมินทุก 5 ปี จากการประเมินที่ผ่านมาทำให้ทราบว่าการศึกษาหรือคุณภาพของเด็กไทยมีจุดเด่น และจุดด้อยหลายประการซึ่งจำเป็นต้องปรับปรุงแก้ไขโดยเร็ว (สมศ.สะท้อน 5 ปีวิจัยยกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานไทย.2560.)²² จากผลการประเมินคุณภาพภายนอกรอบ 3 พบว่า มีตัวบ่งชี้ ที่เป็นปัจจัยที่ สถานศึกษาขั้นพื้นฐานต้องให้ความสำคัญเพื่อการยกระดับการศึกษาไทยอย่างมีคุณภาพ 5 เรื่อง ดังนี้ (1) ความสำเร็จของผู้เรียน อันสอดคล้องตามตัวบ่งชี้ที่ 5 ที่ระบุเนื้อหาว่า “ผู้เรียนในระดับชั้น ป.6 ม.3 และ ม.6 สามารถผ่านการทดสอบทางวิชาการได้ในระดับดี” ทั้งนี้ ผลการสอบโอเน็ต ที่ผ่านมาพบว่าผู้เรียนทำได้คะแนนค่อนข้างต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน โดยได้ค่าเฉลี่ยเพียง 9.77 จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน (2) การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ อันสอดคล้องตามตัวบ่งชี้ที่ 6 ของสมศ. โดยเนื้อหาดังกล่าว อาทิ เปิดโอกาสให้นักเรียนเป็นผู้เลือกหรือตัดสินใจในเนื้อหาสาระที่สนใจ เป็นประโยชน์ต่อตัวผู้เรียน การเรียนรู้ที่ช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมทางสังคมฯลฯ (3) ความสามารถด้านการคิดอย่างเป็นระบบของผู้เรียน ตามตัวบ่งชี้ที่ 4 คือการที่โรงเรียนส่งเสริมผู้เรียนให้มีความสามารถในการคิดอย่างเป็นระบบ คิดสร้างสรรค์ ตัดสินใจแก้ปัญหาได้อย่างมีสติสมเหตุผลโดยจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมพัฒนาทักษะการคิดได้แก่ กิจกรรมการเปรียบเทียบ จัดลำดับ การเล่าเรื่อง และการสร้างแผนผังความคิด ส่งเสริมให้ครูจัดการเรียนรู้เพื่อฝึกทักษะการคิดทุก รายวิชา การอ่าน

(4) ผู้เรียนได้ค้นคว้าหาความรู้จากการอ่าน โดยการอ่านเป็นทักษะขั้นพื้นฐานที่จะช่วยเพิ่มพูนศักยภาพของผู้เรียนได้ อาทิ กระบวนการทำงานของสมอง ช่วยกระตุ้นความจำ บริหารกระบวนการคิดวิเคราะห์ ซึ่งเยาวชนไทยส่วนใหญ่ ดึงให้ความสำคัญกับการอ่าน ตลอดจนพบว่า กว่า 30 % ของเยาวชน อ่านหนังสือไม่ออก

(5) การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา และการประกันคุณภาพของสถานศึกษา ทั้งนี้สถานศึกษาจะต้องจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา เพื่อสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องว่า ผู้เรียนทุกคนจะได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพจากสถานศึกษา เพื่อพัฒนาความรู้ ความสามารถ โดยการเตรียมความพร้อมดังกล่าวจะสามารถสะท้อนระบบการบริหารจัดการของสถานศึกษา อันจะส่งผลกระทบต่อคุณภาพของผู้เรียน ดังนั้น สถานศึกษาเป็นแปรสำคัญในการกำหนดคุณภาพผู้เรียน (ชาญณรงค์ พรุ่งรุ่งโรจน์. สมศ.ชำแหละ 10 ปัญหาการศึกษาไทย.2560.)²³ ศ.ดร.ชาญณรงค์ พรุ่งรุ่งโรจน์ กล่าวว่า จากผลการประเมินคุณภาพภายนอก 3 รอบ ระยะเวลา 15 ปีที่ผ่านมาของ สมศ. พบว่ามี 10 ปัญหาหลักที่เป็นตัวจุดรั้งการศึกษาไทย ได้แก่ (1) ปัญหาการอ่านและการเขียน (2) ผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ในระดับต่ำ (3) ผู้เรียนขาดทักษะในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณและคิดสร้างสรรค์ (4) ผู้เรียนขาดทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง (5) สถานศึกษาขาดแคลนสื่อการเรียนการสอน อุปกรณ์การเรียน (6) ครูไม่ครบชั้น (7) ครูยังไม่สามารถกระตุ้นผู้เรียนให้รู้จักคิดวิเคราะห์ คิดแก้ปัญหาและตัดสินใจ (8) สถานศึกษาขาดการบริหารข้อมูลสารสนเทศที่มีคุณภาพ (9) สถานศึกษาขาดการกำกับ ติดตาม ตรวจสอบ สนับสนุนที่เข้มแข็งและต่อเนื่องจากหน่วยงานต้นสังกัด และ (10) ขาดการมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาทั้งระบบ จากการวิเคราะห์ผลการประเมินทั้งสามรอบ พบว่า ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นกลุ่มที่น่าเป็นห่วงที่สุด เมื่อเปรียบเทียบผลการประเมินแต่ละรอบของสถานศึกษาทุกแห่ง คือ กลุ่มโรงเรียนที่ไม่ผ่านการประเมินทั้ง 3 รอบ มีจำนวน 1,755 แห่ง และกลุ่มที่ผ่านการประเมินฯ รอบ 2 แต่รอบสาม ไม่ผ่านการประเมิน มีจำนวนถึง 9,418 แห่ง ซึ่งผลเหล่านี้ทำให้เห็นภาพรวมทั้งประเทศ ได้ชัดเจนว่า ทั้งสองกลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่ต้นสังกัด จำเป็นจะต้องให้ความสำคัญและใกล้ชิดอย่างมาก ค้นหาสาเหตุและวางแนวทางแก้ไขเร่งด่วนที่สุด จากการวิเคราะห์หนึ่งในสาเหตุอาจมาจากการ

โยกย้ายของผู้บริหาร หรือครู ยิ่งสะท้อนให้เห็นชัดว่าคุณภาพของสถานศึกษาผูกติดกับตัวบุคคลไม่ใช่ระบบ เพราะสถานศึกษาควรจะต้องสร้างคุณภาพในเชิงระบบให้เกิดขึ้น แม้จะเปลี่ยนตัวบุคคล สำหรับทางด้าน (ศมศ.2560.) ศ.ดร.พทุธีศิริบรรณพิทักษ์ ได้กล่าวถึง การประเมินคุณภาพการศึกษาของประเทศ ฟินแลนด์ ที่ได้รับการจัดอันดับให้เป็นอันดับหนึ่งของประเทศที่มีคุณภาพการศึกษาดีที่สุดขึ้นมาเป็นตัวอย่าง ว่า ฟินแลนด์ใช้ระบบการประเมินในลักษณะ ELE (Enhancement-Led Evaluation) คือ การประเมินเพื่อพัฒนา เพื่อให้แต่ละโรงเรียนหาจุดแข็งและแนวทางการปฏิบัติ ที่ดีควบคู่ไปกับการตั้งเป้าหมายการพัฒนาในอนาคต การประเมินจะต้องมีอยู่ในขั้นตอนปฏิบัติทุกขั้นตอนเพื่อตรวจสอบ ประสิทธิภาพ ทั้งในการประเมินตนเอง และการประเมินแบบรวบยอดโดยผู้มีประสบการณ์ด้านคุณภาพการศึกษา ข้อเท็จจริงที่ได้จากการประเมินจะนำไปสู่แนวทางการปฏิบัติ

คุณภาพการศึกษาขึ้นอยู่กับปัจจัยที่เกี่ยวข้องหลายประการ แต่ละด้านมีความสำคัญที่เกี่ยวข้องเชื่อมโยงกัน ได้แก่

ด้านนโยบายของรัฐบาลของนายกรัฐมนตรี (พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา.2560)²⁵ มุมมองและนโยบายนายกรัฐมนตรีนี :

ปฏิรูปการศึกษาเพื่ออนาคตประเทศไทย มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืนแยกเป็นประเด็นดังนี้ ประเด็นหนึ่ง : พัฒนาคุณภาพผู้เรียนและส่งเสริมการเรียนรู้ ประเด็นสอง : ลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา และยกระดับมาตรฐานการศึกษา ประเด็นสาม : ขับเคลื่อนปฏิรูปการศึกษาทั้งระบบประเด็นสี่ : พัฒนาครูประเด็นห้า : ผลิตและพัฒนากำลังคนเพื่อรองรับการพัฒนาประเทศประเด็นหก : เตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียนประเด็นเจ็ด : ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการจัดการศึกษาและส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตประเด็นแปด : ส่งเสริมระบบธรรมาภิบาลในวงการการศึกษา (พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา.2560)²⁶ รัฐบาลมีนโยบายการปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้ โดยให้ความสำคัญทางการศึกษาในระบบ และการศึกษาทางเลือกไปพร้อมกัน เพื่อสร้างคุณภาพคนไทยให้สามารถเรียนรู้พัฒนาตนเองได้อย่างเต็มศักยภาพ รวมทั้งมุ่งพัฒนานคนทุกช่วงวัย โดยส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อให้มีความรู้และการศึกษาใหม่ ที่สามารถประกอบอาชีพได้หลากหลายตามบริบทการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคใหม่ และการปรับกระบวนกร

เรียนรู้และหลักสูตรให้เชื่อมโยงกับภูมิสังคม โดยองค์กรภาคประชาสังคม ภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และประชาชนได้มีส่วนร่วมตามรูปแบบ ประชาธิปไตยในการจัดการศึกษาของชาติ พร้อมการพัฒนากระบวนการผลิตและพัฒนา ครูที่มีคุณภาพ และส่งเสริมการนำเทคโนโลยีสารสนเทศ และความรู้ที่เหมาะสม และทันสมัยมาใช้ในการเรียนการสอน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชนให้มีความรู้และคุณธรรม เต็มที่เป็นประชากรที่มีคุณภาพของประเทศ ให้สังคมก้าวไปสู่ประเทศไทย 4.0 อย่างสมบูรณ์

(นายธีระเกียรติ เจริญเศรษฐศิลป์.2560.)²⁷ นโยบาย ยุทธศาสตร์ และ แผนงานที่เกี่ยวข้องกับจุดเน้นเชิงนโยบายรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (1) นโยบายรัฐบาลที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของกระทรวงศึกษาธิการ ได้แก่ การศึกษาและเรียนรู้การทฤษฎีความรู้ ศิลปะและวัฒนธรรมจัดให้มีการปฏิรูป การศึกษาและการเรียนรู้ในระยะเฉพาะหน้าจะปรับเปลี่ยนการจัดสรรงบประมาณ สนับสนุนการศึกษาให้องค์กรภาคประชาสังคม ภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและประชาชนทั่วไป มีโอกาสร่วมจัดการศึกษาที่มีคุณภาพและทั่วถึงพัฒนาคน ทุกช่วงวัยโดยส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตส่งเสริมอาชีวศึกษาและการศึกษาระดับ วิทยาลัยชุมชนพัฒนาระบบการผลิตและพัฒนาครูที่มีคุณภาพและมีจิตวิญญาณของ ความเป็นคนทำนุบำรุงและอุปถัมภ์พระพุทธศาสนาและศาสนาอื่นๆ สนับสนุนให้ องค์กรทางศาสนามีบทบาทสำคัญในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ตลอดจนพัฒนา คุณภาพชีวิต สร้างสันติสุขและความปรองดองสมานฉันท์ในสังคมไทยอย่างยั่งยืน อนุรักษ์ ปันฟู และเผยแพร่มรดกทางวัฒนธรรม ภาษาไทยและภาษาถิ่นภูมิปัญญา ท้องถิ่น รวมทั้งความหลากหลายของศิลปวัฒนธรรมไทยสนับสนุนการเรียนรู้ภาษา ต่างประเทศวัฒนธรรมของประเทศเพื่อนบ้านและวัฒนธรรมสากลและประการ สดุดีท้ายปลูกฝังค่านิยมและจิตสำนึกที่ดี

นอกจากด้านนโยบายที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาแล้ว ยังมีปัจจัยด้าน ขนาดและคุณภาพของสถานศึกษา ที่ทำให้การจัดการศึกษาของไทยขาดคุณภาพ กล่าวคือ โรงเรียนขนาดเล็กมีนักเรียนไม่เกิน 120 คน จำนวน 15,577 โรงเรียน จากจำนวนโรงเรียนทั้งประเทศจำนวน 30,816 โรงเรียนการจัดสรรงบประมาณใช้ ระบบตามรายหัวของเด็ก ครูไม่ครบชั้น ขาดแคลนสื่ออุปกรณ์ที่สนับสนุนการจัดการ

ศึกษาให้มีคุณภาพ ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษา จากบทสรุปของ สมศ.สะท้อนให้เห็นว่าโรงเรียนที่ไม่ผ่านการประเมินส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก โดยไม่ผ่านในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แม้จะให้มีการประเมินซ้ำก็ไม่ผ่านเช่นเดิม

6. การจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21

การจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 มีความสำคัญและจำเป็นอย่างมากที่ประเทศไทยต้องรีบดำเนินการอย่างเป็นระบบพร้อมกันทั้งประเทศ ผู้นำทางการศึกษาต้องให้ความสำคัญเอาใจใส่ ดำเนินการอย่างต่อเนื่องจริงจัง ซึ่งสาเหตุที่ต้องดำเนินการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้มีผู้กล่าวถึงความจำเป็นที่ต้องดำเนินการดังนี้ (แนวทางการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21.2560.)²⁸ พฤติกรรมการบริโภคและดำเนินชีวิตของประชาชนคนไทยที่มีการปลูกฝังถ่ายทอดการเรียนรู้อันตั้งแตอดีตจากยุคเกษตรกรรมมีผลผลิตเป็น พืชผัก ผลไม้ กระบวนการผลิตใช้แรงงานคนและสัตว์การดำรงชีวิตมีความร่วมมือช่วยเหลือกัน ทักษะที่ใช้และถูกปลูกฝังถ่ายทอดกันมา คือ ทักษะอาชีพเป็นหลักสำคัญเมื่อเข้าสู่ยุคเทคโนโลยีการดำรงชีวิตเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ทักษะที่ลุดหายไปอย่างมากก็คือความคิดสร้างสรรค์ และการผลิตนวัตกรรมขึ้นมาใช้ และนำไปแลกเปลี่ยนกันในเวทีการแข่งขันในโลกเศรษฐกิจลดลงอย่างเห็นได้ชัด สำหรับการเปลี่ยนผ่านเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นยุคผลผลิตนิยมจะเป็นยุคแข่งขันกันคิดนวัตกรรมที่ตอบสนองใช้ในชีวิตประจำวัน และชีวิตการทำงานทุกกลุ่มอาชีพ ซึ่งถือเป็นเจ้าของความคิดและผู้นำการสร้างผลผลิต ส่วนที่การค้าและแข่งขันเวทีเศรษฐกิจโลก ถ้าพลเมืองของประเทศใดเป็นเพียงผู้บริโภคซื้อเพียงอย่างเดียว ไม่เป็นผู้คิดและสร้างผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ ผลที่เกิดขึ้นตามมาจะเป็นทาสความคิด และทาสทางเศรษฐกิจ การจัดการกรรมการเรียนการสอนของครูจะต้องทำการปรับเปลี่ยนวิธีการเรียนรู้ของนักเรียนเพื่อให้บรรลุผลลัพธ์ที่สำคัญและจำเป็นต่อตัวนักเรียนอย่างแท้จริง มุ่งไปที่ให้นักเรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ต้องก้าวข้ามสาระวิชาไปสู่การเรียนรู้เพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ครูต้องไม่สอนหนังสือไม่นำสาระที่มีอยู่ในตำรามาบอกบรรยายให้นักเรียนจดจำแล้วนำไปทดสอบวัดความรู้ ครูต้องสอนให้เป็นมนุษย์ที่เรียนรู้การใช้ทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 เป็นผู้ออกแบบการเรียนรู้และอำนวยความสะดวก (Facilitate) ในการเรียนรู้ให้นักเรียนเรียนรู้จากการ

ลงมือทำ โดยมีประเด็นคำถามอยากรู้เป็นตัวกระตุ้นสร้างแรงบันดาลใจให้อยากเรียน ซึ่งจะนำไปสู่การกระตุ้นหรือร้อนที่จะสืบค้นรวบรวมความรู้จากแหล่งต่างๆ มาสนับสนุน หรือโต้แย้งข้อสมมุติฐานคำตอบที่คุ้นเคยพบเจอจากประสบการณ์เดิม ใกล้ตัวสร้างเป็นกระบวนการค้นพบใหม่แทนของเดิม การเรียนรู้แบบนี้เรียกว่า Project-Based Learning: PBL จากการประกาศนโยบายไทยแลนด์ 4.0 (ไพฑูริย์ สีนลาร์ตัน. ไขคำตอบ โรงเรียน ครู อยู่อย่างไรในยุค 4.0.2560.)²⁹ รัฐบาลมีเป้าหมายสำคัญในการขับเคลื่อนประเทศ ใช้นวัตกรรมทางเศรษฐกิจสังคมและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพสูง...ซึ่งการที่จะพัฒนาคนให้มีคุณภาพ ทักษะความรู้ ความสามารถตรงกับนโยบายดังกล่าวได้นั้น ระบบการศึกษาไทยต้องก้าวสู่ “การศึกษา 4.0” เช่นเดียวกันศ.กิตติคุณ ดร.ไพฑูริย์ กล่าวว่าการศึกษา 4.0 เกิดขึ้นได้ต้องมีการพัฒนาระบบการศึกษา โดยเฉพาะโรงเรียน ครู ต้องเป็นการจัดการศึกษาเชิงสร้างสรรค์และผลิต เพื่อให้การศึกษาเป็นไปในทิศทางที่มีคุณค่าต่อตัวผู้เรียนต่อสังคมในทางสร้างสรรค์มากยิ่งขึ้น ซึ่งการเรียนการสอนต้องประกอบไปด้วยแนวคิด CCPR Model เพื่อสร้างให้เด็กมีคุณลักษณะ 4 ประการ คือ (1) Critical คิดวิเคราะห์ มองสังคมให้รอบด้าน รู้ที่มาที่ไป เข้าใจเหตุและผล (2) Creative คิดสร้างสรรค์ เด็กต้องคิดต่อยอดจากที่มีอยู่ ประยุกต์และใช้ประโยชน์มองประเด็นใหม่ๆ (3) Productive คิดผลิตภาพ คำนี้ถึงผลผลิต มีวิธีการและคุณภาพ ค่าของผลงาน และ (4) Responsible คิดรับผิดชอบต่อสังคม ประเทศชาติ มีจิตสาธารณะ และมีคุณธรรมจริยธรรม ความดีงาม ต้องทำให้ผู้เรียนสามารถสร้างผลผลิตขึ้นมาได้ ถึงแม้ผลผลิตจะไม่ใหม่เอี่ยมเป็นนวัตกรรม แต่เวลาที่ยาวนาน ผู้เรียนจะสร้างผลผลิตที่ใหม่ ทันสมัยได้เอง และเขาจะสามารถพัฒนาทักษะและวิถึญาณการคิดค้นแสวงหาและพัฒนาผลิตภัณฑ์ ดัดตัวเขาไปตลอดชีวิต ต้องเข้าใจว่า 4.0 ไม่ใช่ทุกอย่างของชีวิต แต่เป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญของชีวิต เราต้องดำเนินการให้ดีที่สุด มีค่าที่สุดและเป็นประโยชน์แก่เรามากที่สุด และต้องมองไปถึงชีวิตหลังยุค 4.0 ด้วย (ไพฑูริย์ สีนลาร์ตัน. การศึกษาไทย 4.0 เป็นยิ่งกว่าการศึกษา 2560.)³⁰ ได้นำเสนอแนวคิดการศึกษาไทยแลนด์ 4.0 ไว้ 3 แนวคิด คือ (1) การศึกษาเชิงสร้างสรรค์และผลิตภาพ มีหลักคิดในการแก้ปัญหาบริโภคนิยม เน้นที่ผลผลิต Productive Education (2) การพัฒนาเพื่อพัฒนานวัตกรรม To take maximum

advantage of the imagination , knowledge, productionproblem - solving an Opportunity generating potentials of children and youthtogether with their adult collaborators (3) การศึกษาเพื่อสนองตอบต่อการปฏิวัติอุตสาหกรรม ยุค 4.0 สนองต่อความต้องการใหม่ๆ ของเทคโนโลยีผสมผสานกับความก้าวหน้าใหม่เพื่อพัฒนานวัตกรรม

7. โรงเรียนสุขภาวะ

จากสถานการณ์ของประเทศไทยในปัจจุบันพบว่าความสามารถในการแข่งขันของประเทศและคุณภาพเด็กและเยาวชนไทยมีแนวโน้มลดน้อยลงต่อเนื่อง ส่วนหนึ่งเกิดจากความล้มเหลวของระบบการศึกษาไทย (โรงเรียนสุขภาวะการศึกษา แบบนวัตกรรมยุคใหม่.2560.)³¹ จากปัญหานี้หลายภาคส่วนได้เห็นความสำคัญในการพัฒนาเด็กและเยาวชนของประเทศโดยร่วมดำเนินการผ่าน “โรงเรียน” ซึ่งถือเป็นยุทธศาสตร์ที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งเพราะเยาวชนในวัยเรียนส่วนมากอยู่ในระบบโรงเรียน จึงมีความจำเป็นต้องเสริมสร้างศักยภาพและพัฒนาโรงเรียนให้สามารถบริหารจัดการและจัดกระบวนการเรียนรู้ให้มีคุณภาพได้ และระบบการศึกษาสร้างสุขผ่าน “โรงเรียนสุขภาวะ” คือทางเลือกที่สำคัญในการแก้ไขปัญหาการศึกษาของเยาวชนไทยในเวลานี้โรงเรียนสุขภาวะคือ โรงเรียนที่จัดการเรียนการสอน โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างเสริมให้ “ผู้เรียนเป็นสุข” โดยการปรับสภาพเพื่อลดปัจจัยเสี่ยงเพิ่มพฤติกรรมสุขภาพ จัดโครงสร้างและระบบต่างๆ ให้โรงเรียนสภาพแวดล้อมครบครัน และชุมชนเป็นพื้นที่ปลอดภัย และส่งเสริมสุขภาวะของผู้เรียนทั้งด้านกายใจ สังคม และปัญญา เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะที่จำเป็นต่อการรับการเปลี่ยนแปลงสู่โลกยุคเทคโนโลยีดิจิทัลองค์ประกอบหลักของโรงเรียนสุขภาวะมี 5 ด้าน ได้แก่ (1) ผู้เรียนเป็นสุข ได้แก่ ผู้เรียนมีสุขภาพดีมีทักษะการปฏิเสธให้ตนเองพ้นจากอันตรายอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขมีวินัย รู้หน้าที่ที่มีความรับผิดชอบมีจิตสาธารณะ อนุรักษ์ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมกระตือรือร้นให้ความสนใจในการเรียน (2) โรงเรียนเป็นสุข ได้แก่ โรงเรียนมีการบริหารจัดการที่เอื้อต่อการสร้างเสริมสุขภาวะของผู้เรียนมีการบูรณาการกระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างให้ผู้เรียนมีสุขภาพ โดยสอดคล้องกับบริบทภายในโรงเรียนและท้องถิ่นมีกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การติดตามประเมินผลร่วมกันภายในโรงเรียนอย่างต่อเนื่องมีแหล่ง

เรียนรู้ที่เอื้อต่อการเสริมสร้างสุขภาวะ (3) สภาพแวดล้อมเป็นสุข ได้แก่ โรงเรียนเป็นเขตปลอดเหล้า - บุหรี่ การพ่นน้และสิ่งเสพติดมีการคัดเลือกวัตถุดับ เครื่องดื่มและอาหารว่างที่เป็นประโยชน์ต่อสุขภาวะของผู้เรียนบรรยากาศในโรงเรียนและห้องเรียนเอื้อต่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนมีระบบป้องกันภัยและมีการตรวจสอบอย่างสม่ำเสมอมีการจัดสภาพบริเวณโรงเรียนให้มีบรรยากาศร่มรื่นและส่งเสริมการเรียนรู้ (4) ครอบครัเป็นสุข ได้แก่ครอบครัวรับฟังและให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์แก่ผู้เรียนในการป้องกันความเสี่ยงต่อพฤติกรรมที่ทำลายสุขภาวะครอบครัวและโรงเรียนมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลทางด้านสุขภาวะเพื่อร่วมพัฒนาสุขภาวะผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ของผู้เรียน เช่น การดูแลเอาใจใส่ด้านการเรียนและพฤติกรรมด้วยวิธีเชิงบวกครอบครัวเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการเสริมสร้างสุขภาวะของโรงเรียน (5) ชุมชนเป็นสุข ได้แก่ ชุมชนมีสถานที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้และใช้ประโยชน์เพื่อสร้างเสริมสุขภาวะของผู้เรียนเปิดโอกาสให้บุคคลในชุมชนได้แลกเปลี่ยนความรู้เกี่ยวกับข้อมูลเชิงสุขภาวะของผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อสร้างเสริมสุขภาวะของผู้เรียนชุมชนและโรงเรียนมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันการเรียนรู้แบบบูรณาการสู่การเป็นโรงเรียนสุขภาวะ ใช้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 3 ด้าน คือ (1) การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem - Based Learning : PBL) วิธีการเรียนการสอนจะนำปัญหาหรือสถานการณ์มาเป็นจุดเริ่มต้นของการแสวงหาความรู้ และให้นักเรียนได้พัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหา เรียนโดยแบ่งเป็นกลุ่มย่อย การเรียนโดยการกำกับตนเอง (Self - Directed Learning) และการทำงานร่วมกันเป็นทีม (2) จิตศึกษา จิตศึกษานี้เกิดจากความเชื่อว่า “เพราะความสัมพันธ์เชิงบวกเป็นหัวใจของการเรียนรู้” เพราะหากครูและเด็กมีความสัมพันธ์ที่ดีแล้ว ย่อมทำให้เด็กรู้สึกที่โรงเรียนเป็นสถานที่ที่มีความอบอุ่นและส่งเสริมให้เด็กเกิดพัฒนาการที่ดีด้านอารมณ์ สังคมและการเรียนได้ โดยกิจกรรมส่วนมากมักเป็นกิจกรรมที่ทำให้เกิดสมาธิหรือสติ มุ่งสร้างพลังความสงบจากภายใน อีกทั้งยังช่วยให้ผู้เรียนรู้สึกผ่อนคลายในเชิงลึก รวมไปถึงกิจกรรมที่มุ่งสร้างพลังความรักความเมตตาด้วย (3) ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community : PLC) ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ หรือ PLC เป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับสร้างการสอนของครูนักปฏิบัติให้เกิดเป็นชุมชน เพื่อสร้างสรรค์การเรียน

แบบใหม่อย่างมีประสิทธิภาพ เน้นการปฏิบัติและการแสดงความคิดเห็น ไม่ใช่รูปแบบการนั่งฟังสัมมนาหรือบรรยายเพียงอย่างเดียว แต่เป็นกระบวนการต่อเนื่องที่ครูและนักการศึกษาทำงานร่วมกันในวงจรของการร่วมกันตั้งคำถามและทำการวิจัยเชิงปฏิบัติการ เพื่อบรรลุผลการเรียนรู้ที่ดีขึ้นของนักเรียน ตามแนวความเชื่อที่ว่า หัวใจของการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนให้ดีขึ้นอยู่ที่การเรียนรู้ที่ฝังอยู่ในการทำงานของครูและนักการศึกษา

8. วิธีสร้างโรงเรียนสุขภาวะ

การพัฒนาโรงเรียนสุขภาวะจะเริ่มต้นพัฒนาจากผู้เกี่ยวข้องกับโรงเรียน คือ ผู้ปกครอง ชุมชน คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา และครู ซึ่งต้องถือว่าเป็น “เจ้าของโรงเรียนร่วมกัน” และมีเป้าหมายอยู่ที่ตัวนักเรียน การพัฒนาและสร้างการเปลี่ยนแปลงจึงเน้นการจัดกระบวนการทำงานให้เกิดการเรียนรู้ที่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน (interactive learning) ทุกฝ่ายได้แก่ ผู้ปกครอง และชุมชน คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา และครู ร่วมกันพัฒนาใน ๓ ประเด็นหลัก คือ (1) ร่วมสร้างแผนพัฒนาโรงเรียน (School Improvement Plan:SIP) (2) ร่วมออกแบบกระบวนการทำงานในโรงเรียนให้เกิดความยั่งยืน และ (3) ร่วมเรียนรู้การทำงานเป็นทีมโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) ซึ่งจากกระบวนการข้างต้น โรงเรียนและผู้เกี่ยวข้อง คือ ชุมชน ผู้ปกครอง กรรมการสถานศึกษาผู้บริหาร และครู จะร่วมกันพัฒนาและบริหารจัดการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (school-based development and management : SBM) ปรับเปลี่ยนวิธีคิด จากการรอรับนโยบายและการสั่งการ เป็นรับผิดชอบในการบริหารจัดการด้วยตัวเองมากขึ้น ตั้งแต่กำหนดเป้าหมาย วางนโยบายจัดสรรงบประมาณ ดำเนินการ และประเมินผลภายใต้การตัดสินใจของผู้เกี่ยวข้องในโรงเรียน และมุ่งเน้นการปรับปรุงพัฒนาโรงเรียนตามสภาพจริง (authentic school improvement) โดยเป้าหมายการเปลี่ยนแปลง 3 ส่วนคือ (1) เสริมสร้างพลังอำนาจผู้มีส่วนได้เสีย(empowering stakeholder) ให้ชุมชน ผู้ปกครองกรรมการสถานศึกษา ผู้บริหาร และครู สามารถร่วมกันพัฒนาและบริหารจัดการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (school-based development and management: SBM) โดยใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนด้วยคณะกรรมการเป็นกลไก

สำคัญ และปรับเปลี่ยนบทบาทจากการเป็นคณะที่ปรึกษา (advisory board) ให้มีลักษณะการทำงานเป็นคณะผู้ร่วมรับผิดชอบมากขึ้น(2) ปรับปรุงระบบการทำงาน และเงื่อนไขการทำงานในโรงเรียน (adjust systems and work conditions in school) โดยเน้นการสร้างกระบวนการพัฒนาโรงเรียนโดยมีผู้อำนวยการโรงเรียน เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง(3) พัฒนาครูเชิงวิชาชีพ(professional development) ให้เกิดชุมชนทางวิชาชีพ (professional learning community: PLC) ให้สามารถปรับเปลี่ยนวิธีการสอนและการจัดกระบวนการเรียนรู้ โดยเน้นวิธีการเรียนรู้ที่หลากหลาย ทั้งการเรียนรู้จากปัญหา (problem-based Learning : PBL) และการบูรณาการวิชาและทักษะต่างๆ เพื่อการแก้ปัญหาและค้นหาทางออกในสถานการณ์ชีวิตจริง รวมทั้งสร้างวัฒนธรรมการทำงานใหม่ที่เน้นการเรียนรู้ร่วมกัน (collective learning) ให้เกิดขึ้นกับครูได้มีบุคคลสำคัญทางการศึกษาของประเทศไทยให้ความเห็นเกี่ยวกับการปฏิรูปการศึกษาของประเทศไทย ที่สามารถเป็นจริงได้ (นายแพทย์ประเวศ วะสี.โรงเรียนสุภาพะ เป็นการปฏิรูปประเทศไทย. 2560.)³² ศ.นพ.ประเวศ วะสี ราชภัฏรำไพพรรณี กล่าวไว้ดังนี้ การเสริมสร้างพลังอำนาจการจัดการศึกษาที่สร้างสุขภาวะในโรงเรียนถือเป็นการปฏิรูปประเทศไทย ที่สำคัญอย่างยิ่ง เพราะการศึกษาที่ผ่านมาก่อให้เกิดทุกข์ทั่วไปหมด ฉะนั้นหากเราสามารถเปลี่ยนการศึกษาที่สร้างความสุขให้กับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งเด็ก ผู้ปกครอง ครู ถือเป็นการปฏิรูปที่สำคัญ เพราะการปฏิรูปการศึกษาถือเป็นเรื่องใหญ่ ถ้าทุกฝ่ายร่วมกันคิดถือเป็นพลังที่จะเปลี่ยนแปลงไปสู่ความร่มเย็นเป็นสุข อีกทั้งที่ผ่านมาแผนการศึกษาแห่งชาติเป็นแผนที่ครอบคลุมทุกอย่างแต่ยังไม่เกิดขึ้น เพราะขึ้นอยู่กับคนทำหรือไม่ทำ เข้าใจหรือไม่เข้าใจ ซึ่งประเทศไทยขาดภูมิปัญญาด้านการจัดการ เพราะเราเรียนเป็นรายวิชา เน้นการท่องจำ ให้กับนักเรียนมากกว่าสอนความเข้าใจ ฉะนั้นการจัดการถือเป็นความเชื่อมโยงที่ตีการเรียนรู้ทำให้เกิดปัญญาจนนำไปสู่ความสุข ถ้าการศึกษาเป็นความทุกข์ คนไทยก็เกลียดการศึกษา อะไรที่ทำให้เกิดความสุขคนจะมุ่งทำเรื่องนั้นๆ ซึ่งหากการศึกษาทำให้คนเกิดความสุข คนไทยก็จะมุ่งกลับไปเรียน และหากทุกโรงเรียนสร้างสุขภาวะในโรงเรียน ก็ทำให้เกิดความสุขได้อย่างยั่งยืน การศึกษาของประเทศไทยจำเป็นต้องเปลี่ยนหลักคิดใหม่โดยการศึกษาต้องเอา

ชีวิตเป็นตัวตั้ง เพราะการศึกษาคือชีวิต เด็กต้องเรียนรู้จากชีวิต อย่าแยกการศึกษา ออกจากชีวิต รศ.ดร.ประวิต เอราวรรณ์ให้ความเห็นในการปฏิรูปการศึกษา คือ การเสริมสร้างพลังอำนาจการจัดการศึกษาที่สร้างสุขภาวะในโรงเรียน ผู้เกี่ยวข้องต่อการจัดการศึกษา ตระหนักและให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาที่เน้นให้ผู้เรียน เป็นสุขใน 4 มิติ คือ โรงเรียนเป็นสุข สิ่งแวดล้อมเป็นสุข ครอบครัวเป็นสุข และชุมชน เป็นสุข นำสู่นักเรียนเป็นสุขมากกว่าการไปมุ่งเก่งวิชาการ ความเป็นเลิศ การแข่งขัน ที่มากเกินไป จนหลงลืมชีวิตความเป็นจริงในมิติของความเป็นมนุษย์ การอยู่ร่วมกัน การเคารพศักดิ์ศรีคนพ.ยงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานติ์กล่าวถึงการเสริมสร้างพลังอำนาจ การจัดการศึกษาที่สร้างสุขภาวะในโรงเรียน มีจุดเด่นตรงที่การสร้างประชาคมการเรียนรู้ ทั้งในโรงเรียนและระหว่างโรงเรียนหรือภายนอกโรงเรียนการเน้นให้ครูเรียนรู้ร่วมกันไปกับเด็กให้ได้มากที่สุด และเลิกการให้ครูเรียนรู้ผ่านการอบรม ซึ่งไม่ได้ผล อีกทั้งการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนสุขภาวะซึ่งมุ่งพัฒนาเด็กทั้งร่างกาย ความคิดอ่าน จิตใจและทักษะทางสังคม โดยวิธีการจัดกระบวนการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมในหลักสูตร และกิจกรรมเสริมหลักสูตรภายใต้การมีบทบาทของเด็กนายสังคม อินทร์ขาว กล่าวถึง การเรียนการสอนในปัจจุบันนั้นส่วนมากจะสอนตามตำราในรูปแบบให้ความรู้และ การจำมากกว่าความเข้าใจ แต่การจัดการเรียนการสอนที่โรงเรียนบ้านนาขนวนจะ เน้นให้เด็กรู้ในสิ่งที่อยากรู้ ส่วนหลักสูตรการเรียนการสอนที่จะให้สอดคล้องตามกฎ กระทรวงอยู่ที่ครูที่จะสอดแทรกเนื้อหาในการสอนให้กับนักเรียน เพราะโรงเรียน เน้นความสุขของผู้เรียนและครูผู้ทำงานเป็นหลัก

บทสรุป

จากสถานการณ์ของประเทศไทยในปัจจุบันพบว่าความสามารถในการ แข่งขันของประเทศและคุณภาพเด็กและเยาวชนไทยมีแนวโน้มลดน้อยลงต่อเนื่อง ส่วนหนึ่งเกิดจากความล้มเหลวของระบบการศึกษาไทย สะท้อนให้เห็นได้จากการ ประเมินคุณภาพการศึกษาในระดับประเทศ ได้แก่ การทดสอบ O-NET ของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ 6 คะแนนเฉลี่ยทุกวิชาไม่ถึง ครึ่งของคะแนนเต็ม การทดสอบ PISA อยู่ในลำดับท้ายของกลุ่ม โดยเฉพาะผลการ ทดสอบด้านการคิดวิเคราะห์ที่อยู่ในระดับต่ำมาก ด้วยสถานการณ์เช่นนี้จึงต้องมีการ

ปฏิรูปการศึกษาอย่างจริงจังและตรงประเด็นปัญหาของการศึกษา การจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนสุขภาวะซึ่งมุ่งพัฒนาเด็กทั้งร่างกาย ความคิดอ่านจิตใจและทักษะทางสังคม โดยวิธีการจัดกระบวนการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมในหลักสูตรและกิจกรรมเสริมหลักสูตรภายใต้การมีบทบาทของเด็ก การจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ คือ โรงเรียนที่มีรูปแบบกระบวนการบริหารจัดการใหม่ ที่ยึดเอาสุขภาวะเป็นตัวตั้ง เพื่อให้ผู้เรียนเป็นสุข องค์กรเป็นสุข สภาพแวดล้อมเป็นสุข ครอบครัวเป็นสุข และชุมชนเป็นสุข ทั้งในมิติของกาย ใจ สังคมและจิตวิญญาณ มีวิถีที่เชื่อมโยงและสัมพันธ์กันในตัวมนุษย์และสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทั้งกายภาพและสังคมและมีความสามารถรับมือความท้าทายและการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ได้ถือเป็นการปฏิรูปที่สำคัญ

เอกสารอ้างอิง

- Bellanca& Brandt, 2010 อ้างถึงใน ทิศนา แชมมณี , 2555.
- Martin, (2010). <https://www.amazon.com/Social-Work-Assessment-Transforming-Practice/dp/184445293>.
- กรุงเทพธุรกิจ. 20 ประเทศระบบการศึกษาที่ดีที่สุดในโลก.<http://www.manager.co.th/campus/viewnews.aspx?NewsID=9590000017503>.
- กรุงเทพธุรกิจ. ประเทศที่การศึกษาดีที่สุดในโลก 10 อันดับ. 2560.<http://www.bbc.com/thai/international-39599359>.
- ชนิษฐา บันนาลิ่งก์. ปัญหาการศึกษาไทยในปัจจุบันและแนวทางการแก้ปัญหา. 2560. ไขคำตอบ “โรงเรียน ครู อยู่อย่างไรในยุค 4.0.2560.(ONLINE). <http://www.komchadluek.net/news/edu-health/259733>
- คณิศา ฐระธรรม.2560. ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาไทย. (ONLINE). <https://www.l3nr.org/posts/516899>
- ครูบ้านนอกดอทคอม. การศึกษาของไทยสมัยปฏิรูปการศึกษา. 2560. (ONLINE). <https://www.l3nr.org/posts/540568>.
- ครูบ้านนอกดอทคอม. การศึกษาไทยในปัจจุบัน. 2560.(Online).<https://patcharapornphin.wordpress.com/2015/10/22/>

- ครูบ้านนอกดอทคอม. **ประวัติความเป็นมาของการศึกษาไทย.** (2560).(Online).
<https://www.kroobannok.com/3345>.
- คุณภาพการศึกษาไทย. 2560. (ONLINE) .<http://buu401.blogspot.com/>
 ชาณณรงค์ พรุ่งโรจน์. **สมศ.ชำแหละ 10 ปีปัญหาการศึกษาไทย.2560.**
 (2560.) (ONLINE) <http://www.moe.go.th/moe/th/news/detail.php?NewsID=42056&Key=hotnews>.
- ดรรรัตน์ จันทร์กาย. (2560). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อการยกระดับคุณภาพการศึกษาไทย.** 2560. (ONLINE). <http://www.academia.edu/6622612>.
- ดรรรัตน์ จันทร์กาย.**ปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อคุณภาพการศึกษาไทย.** 2560. (ONLINE).<http://www.kriengsak.com/node/1040>.
- ทศนา แชมมณี ,(2555).**อภิวัตน์การเรียนรู้ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21.** <http://seminar.qlf.or.th/File/DownloadFile/615>.
- ธีระเกียรติ เจริญเศรษฐศิลป์. **นโยบาย ยุทธศาสตร์ และแผนงานที่เกี่ยวข้องกับจุดเน้น.** 2560.(ONLINE.) <http://www.moe.go.th/moe/upload/news20/FileUpload/49146-9526.pdf>.
- นายแพทย์ประเวศ วะสี. และคณะ **โรงเรียนสุภาพะ เป็นการปฏิรูปประเทศไทย.** 2560. (ONLINE) <https://www.isranews.org/thaireform-other-news/26102>
- บวร เทศารินทร์.(2560.) **10 นโยบายการศึกษาไทยตอบโจทย์เทรนด์การศึกษาโลก.** (Online). <http://www.drborworn.com/articledetail.asp?id=15644>.
- ประชาชาติธุรกิจออนไลน์. **สมศ.5 ปัจจัยยกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานไทย.** 2560.(ONLINE).https://www.prachachat.net/news_detail.php?newsid=1430460706.
- ประทีป แสงเปี่ยมสุข. **การแก้ปัญหการศึกษาไทย ถึงเวลาต้องให้ยาแรง.** 2560. (ONLINE). <http://www.manager.co.th/Politics/ViewNews.aspx?NewsID>.

- ประภาศรี แสงอนุศาสตร์. **แนวทางการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21.** (2560.) https://webs.rmutl.ac.th/assets/upload/files/2016/09/20160908101755_51855.pdf.
- ประยูทธ์ จันทร์โอชา.2560. **นโยบายด้านการศึกษา** (ONLINE). <http://www.moe.go.th/moe/th/news/detail.php?NewsID=45457&Key=news20>.
- ประยูทธ์ จันทร์โอชา.2560. **นโยบายด้านการศึกษา** (ONLINE). <http://www.thaigov.go.th/news/contents/details/2835>
- ประวิต เอราวรรณ์. **การบริหารโรงเรียนสุภาพะ.** 2560.(Online) <http://www.ires.or.th/>.
- ปานดาว วาดโคกสูง. **การศึกษาไทยในปัจจุบัน.** 2560(Online). <https://www.gotoknow.org/posts/215807>
- ไพฑูรย์ สิ้นลารัตน์. **การศึกษาไทย4.0 เป็นยิ่งกว่าการศึกษา.** 2560.บทความวิชาการ.
- วันชัย ปานจันทร์. **ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาไทย.** 2560.(ONLINE). <http://www3.ru.ac.th/km-research/kmdata/2554>.
- วิทยากร เชียงกุล,2561. **สภาวะการศึกษาไทย.** (Online). <http://www.bangkokbiznews.com/blog/detail/635982>
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) สรุปผลการประเมินมาตรฐานการศึกษารอบ 3 (2560.) (ONLINE) <http://www.moe.go.th/moe/th/news/detail.php?NewsID=40056&Key=hotnews>.
- สำนักศูนย์เรียนรู้สุขภาวะ. **โรงเรียนสุภาพะการศึกษาแบบนวัตกรรมยุคใหม่.** 2560.(ONLINE). <https://dol.thaihealth.or.th/Media/Download/59>.
- หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ. **เข้าใจการศึกษาเข้าถึงปฏิรูป.** 2560.(ONLINE) <https://www.thairath.co.th/content/601370>

กรุงเทพมหานคร. ปัญหาการศึกษาไทยและแนวทางการแก้ไข. 2560.(ONLINE).
<https://shytyblog.wordpress.com/2016/11/24>